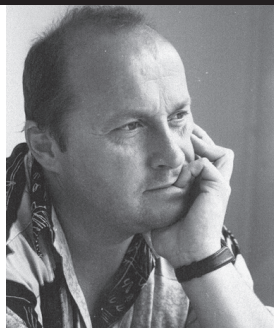

Milan Vincetič

Lee Oswald iz Saranga

Zelena lučka je začela nevzdržno noreti: sprva je le plaho mežikala, potem pa se ji je utrgalo. Zdaj zdaj se bo sprožil rumeni alarm, se mu je orosilo čelo, zdaj zdaj bo zaplesala slušalka na direktni liniji, glas na oni strani, torej iz centrale, pa ga bo mehansko okaral, da mu bodo tudi tokrat pogledali skozi prste, čeprav si tega že lep čas ne zasluži več.

Nekajkrat je s pestjo udaril po nadzorni plošči, misleč, da je prišlo le do kratkega stika, saj je zelena lučka za dobre pol minute celo mrknila, ko pa se je znova prižgala, je le uprl oči v strop, češ, stari, če si že, podari tej moji brlivki vsaj še toliko življenja, kot si ga naklonil meni. V zadnjih dneh, ko se je že pridušala jesen, je večkrat zablodil med zvezde, iščoč Nekoga ali Nekaj, kar bi mu končno odvezalo roke. Kajti Vojanov Kalk, na kratko Vojči, tudi učenec Oscarja Niemeyerja, ki se je bil zaposlil v njegovem studiu kot kopist in izvedenec za senčenje, mu je, še preden je prvič stopil k risalni tabli, dal jasno vedeti, da bo nekoč zasenčil svojega učitelja. In ga tudi je, saj je namreč dobil proste roke kot glavni projektant vzorčnega mesta Sarang, ki lahko Oscarjevi Brasiliji brez zadržkov nastavi ogledalo. Ne samo zaradi šopa risb, ki mu jih je uspelo pritihotapiti domov, temveč zaradi kopij, ki jih je prinesel v svoji glavi in ki jih je, ker pač ni zaupal svojim kolegom, lastnoročno prerisoval dobrega pol leta. In seveda tudi posenčil.

“A naš Sarang ne bo mesto senc, dragi kolega,” ga je zviška ošinil polkovnik, “posenčili boste le tiste objekte, kamor se sonce ne potruji ...”

Popraskal se je po bradi in zamižal: pod vekami so se mu odvrteli obrisi stanovanjskih poslopij, ki morajo kljub enoličnosti delovati prijazno, pokriti mestni stadion s športnim parkom, nakupovalni center ter seveda avenija z glavnim trgom ter zelenjem v geometrijskem sosledju. Seveda h glavnemu trgu sodi tudi mestna neosecesijska palača, pred njo pa neoklasicistični vodomet. Brez dvoma ne sme spregledati tudi

vsem prijaznega mestnega parka z ribnikom, ki se bo nadaljeval v predmestni gozdiček, dveh vrtcev z igrali na prostem, dveh osnovnih šol ter srednješolskega centra, čez čas pa pride na vrsto še univerza.

“Dela se bodo začela, še preden bo skopnel sneg, dragi kolega,” je pristopil major, zadolžen za varnost na gradbišču. “Začeli bomo kar sredi zime, delovišče moramo namreč skrbno zavarovati, saj sami veste, z onimi na drugi strani meje ni nikoli dobro češenj zobati ...”

“Češenj zobati,” si je Vojči nejevoljno ponovil v brado.

“Saj ste vendar že slišali, dragi kolega, legendo o mostu, ki se je čez noč porušil za toliko, kolikor so ga podnevi zgradili. In veste, dragi kolega, kako so presekali ta gordijski vozal?”

Vojčija je oblil leden pot, major pa je le hlastno potegnil cigareto.

“Tako da so ga zazidali, in to živega, v most, dragi kolega,” je dvignil kazalec.

Kot so tudi mene, ga je preganjalo, odkar so mu predali ključe mesta. Mesta, ki je zraslo čez noč, mesta, obdanega z bodečo žico, ki je ostala od gradnje, mesta, ki so ga bile zgolj lupine, čeprav so procelja govorila, da kar vrvi od življenja.

“To je ključ od glavne nadzorne plošče, spoštovani kolega,” ga je polkovnik potrepal po ramenu, “vaša naloga pa je nadvse resna in odgovorna ...”

“Nadvse resna in odgovorna,” je ponovil, še preden so stopili k nadzorni plošči.

“Morali boste samo prižigati in ugašati luči mesta, dragi kolega,” se je obrnil major. “Ne bojte se, vse je sprogramirano, dragi kolega. Sektor I se budi ob pol šestih, zaspri pa ob pol enajstih, Sektor II zjutraj ob šestih, zvečer ob pol desetih, Sektor III z glavnim trgom bo razsvetljen od petih do polnoči ... Sicer pa, dragi kolega, prišlo vam bo v kri, da ne boste zamudili niti minute ... Pa niti ne smete,” je povzdignil glas, “kajti oni na drugi strani prežijo na vsak naš korak! Seveda tudi na vas nismo pozabili, dragi kolega. Izvolite,” je s kolenom odrinil malce priprta vrata.

Za njimi pa kraljevsko udobje: široka francoska postelja, televizor, telefon, pohištvo, izdelano po njegovih skicah, ki jih je že zdavnaj pozabil v beležki, preproga, ki bi, vsaj tako se mu je zazdelo, lahko poletela. In ne nazadnje nabasan hladilnik, lična kuhinja za samca s teflonsko posodo, desno od nje pa svetla kopalnica z zmeraj toplo vodo in s kupom sveže zlikanih brisač.

“Seveda si boste morali tu in tam tudi pretegniti noge, dragi kolega,” ga je zmotil polkovnik, “mesto namreč nikoli ne spi, lahko se najde kak nebodigatreba, ki bi se znesel nad kakšno ulično svetilko ... Tega si nikakor

ne smemo dovoliti, dragi kolega,” je suho namrščil čelo, “zato vam ne bo škodila poleg berette še carcanka M/91/38 ...”

Potežkal je lično ostrostrelko in na slepo nameril skozi okno.

“Mojbog, izrezan Lee Oswald,” je major pošepnil polkovniku ter odprl omaro s škatlicami streliva in podrobnim načrtom mesta.

“Saj ga vendar poznam bolje kot lasten žep,” je vzkliknil, ko mu ga je polkovnik potisnil na roke.

“A mesto zna biti kljub temu muhasto, dragi kolega,” je nekam v prazno odvrnil major.

“In nečimrno,” je potegnil polkovnik.

Muhasto in nečimrno, se mu je pritaknilo, ko je začela – še tega mu je bilo treba –, nagajati tudi sosednja lučka, obenem pa se je prižgal pomožni monitor, ki se je samodejno vklopil le ob novicah televizije južne sosedne.

“Naj vam nikoli ne pride na misel, da bi se gledali skozi te oči,” je major položil prst na pomožni zaslon.

Pravzaprav je monitor ves čas predvajal le nadzorno mejno kamero, nameščeno na vrhu stražnega stolpa južne sestre.

“Naša južna sestra, ki se je bila rodila kot naša dvojčica, kolega Vojči,” se je vmešal polkovnik, “si niti od daleč ne zasluži, da bi jo imenovali sestra, temveč polsestrina, ker ...”

“Ker si je sama pregriznila popkovino,” je pohitel major.

Ker si je sama pregriznila popkovino, mu je zarojilo v možganih, čeprav se je na pomožnem monitorju pokazala povsem vsakdanja slika: spalno naselje z ugaslimi lučmi, trgovski center z varčnimi sijalkami, v temo zagrnjen mestni stadion, dvojna vrsta uličnih svetilk, utripajoč semafor na glavnem križišču, parkirani avtobusi, kakih sto avtomobilov ob robu pločnika, vodometa, ki mu niso privoščili spanca, hotel s preveč razsvetljenim preddverjem ter tropom potepuških psov, ki so podnevi poležavali na parkirišču.

Zelena lučka pa se je povsem umirila. Ali naveličala, je pomislil Vojči. Tudi vražji telefon je ostajal nem. Morda pa je res prišlo le do kratkega stika, si je oddahnil Vojči, že zdavnaj bi morali posodobiti nadzorno ploščo, jo digitalizirati, namestiti bi bilo treba senzorje, ki bi avtomatsko prižigali in ugašali mestne luči, ki so na monitorju migotale kot razmazane svetle pike. Bilo jih je komaj za vzorec, noč ima barvo teme, so ga podučili s centrale, prižganih jih mora biti le toliko, da sovražniku, ki je venomer na preži, naredi senco, a ne daljšo kot zajčji rep.

“Kot zajčji rep,” je dvignil obrvi, ko je na monitorju nekaj smuknilo mimo hotela. “Najbrž spet kak pes,” je le odmahnil z roko. “Ali pa tudi ne,” je ošinil telefon ter ustavil posnetek.

In ga zavrtel nazaj. Senca je bila še najbolj podobna sključeni bežeči človeški postavi, ga je spreletelo. Morda pa je odsev lutke v izložbi, mu ni dalo miru. Še najbolj verjetno je, da gre za montažo južne polsestrine, ki se preveč rada gre slepe miši. Pred dobrim letom bi si lahko zakuhal celo rdeči alarm: na monitorju so se namreč pojavile silhete vojakov, po vsem sodeč diverzantov, ki so se kot termiti porazgubili tudi po najbolj odročnih ulicah.

“Ker poznate, kot ste dejali, mesto bolje kot lasten žep, vam ne sme uiti niti muha,” ga je podrezal polkovnik. “Samo preizkušali smo vas, kolega Vojči,” mu je prijateljsko položil roko na rame, “bila je le vaja, dodobra uigrana taktična vaja, za katero sva si z majorjem prislužila red zlate lente II. stopnje.”

“Lahko pa bi bila ...” je zardeval Vojči.

“Kolikokrat vam moram ponoviti, dragi kolega,” je polkovnik povišal glas, “da njihove, hočem reči, oči polsestrine ...”

Oči polsestrine, se je spet pritaknil polkovnikov glas, ko je znova zavrtel posnetek. Čeprav je dokaj nejasen, nimam razloga, da mu ne bi verjel, je spustil glavo med dlani, komolce pa naslonil na nadzorno ploščo, ki mu je, kot že tolikokrat, pozobala spanec.

Jutro je bilo povsem vmesno. Kot tudi letni čas: ne več poletje, ne še jesen. Kot njegov Sarang, ki ga vsako jutro obhodi kot staroveški stražmojster. Seveda ne sme pozabiti na pištolo, nikoli pa si ne obleče neprebojnega jopiča, čeprav sta ga obveščevalca posvarila, da v mejnem stražnem stolpu, pa tudi v helikopterju, ki vsake toliko časa zalebdi tik nad razmejitveno črto, zmeraj opreza ostrostrelec. Tudi naši najbrž ne spijo, mu je ušlo pred polkovnikom, ki pa se je delal, da ga ni slišal. Ali pa se je takih opazk že naposlušal.

Kot so se naposlušali zvočnikov, ki so, seveda glede na mestne sektorje, začeli oddajati običajen mestni vrvež: hrum avtomobilov, zaviranje dostavnih tovornjakov, odhod medmestnega vlaka, vrvež z avtobusne postaje in seveda glasnega kolporterja, ki je kriče delil še vroče politične novice. *Naš Sarang nikoli ne zatisne oči*, je privijal kolporterjev glas, *Južna sosedla spet napenja mišice*, se je slišalo z druge ulice, *Naša država bo preživela tudi božje kraljestvo*, se je pridušalo izpred mestne hiše, *Delegati enoglasno sprejeli zakon o dobrososedskih odnosih, ki pa jih južna polsestrina ignorira*, se je pomešalo med speljevanje avtomobilov pri glavnem semaforju, *Naša narodna vojska bo odgovorila z vsemi močmi*, se je spotikal glas po glavni aveniji, *Mestni svet našega Saranga pohvaljen*

zaradi vesplošnega družbenega in gospodarskega napredka, je Vojči ujel v avtobusu, ko ga je prestavljal na sosednji peron.

Kot tudi nekaj naključnih avtomobilov, parkiranih pod javorji na vzporedni ulici. Moj Sarang, si je vsakič ponavljal, je kot ura, ki jo je treba prepogosto naviti. Zato pa nikoli ne teče enako. In se seveda nikoli ne ustavi, kot se venomer ustavlja čas pri južni polsestrini, v kateri mesta bojda dihajo kot astmatiki. Sarang, mesto, ki ga je dve leti sanjal za risalno tablo, pa diha kot najbolj večš plavalec. Zmore tudi potapljanje na dah, se je pohvalil polkovniku, ki se je v odgovor le namuznil. Kar pa je prav tako pomenilo nekaj vmesnega.

Kot so vmesne izložbe, ki bi jim bilo treba nadeti nov obraz. Dobro, nekaj lutk je že prestavil in preoblekel, prav tako je uredil izložbo s čevlji pa tudi trgovino z orodji za manjša hišna opravila, vsaj petim bifejem bi vsekakor morali zamenjati izveske, pa tudi plastična gardista pred mestno palačo sta že hudo zdelana. Kot tudi številne fototapete na izložbah, v dveh slaščičarnah in v knjigarni. Lahko bi bile vsaj s takšnega materiala, kot je zastava, ki je, hvalabogu, ni treba niti spuščati niti dvigovati. Celo veter ji ne more prešteti kosti, se je zalotil, ko se je z žarnimi očmi zagledal vanjo, niti zima ji ni posnela kože kot meni, kaj šele lanski naliv, ki je dvignil na noge vso kanalizacijo. Mojemu Sarangu, se je potrkal po prsih, ne more do živega niti vesoljni potop, kaj šele nedolžne plovice, zaradi katerih, kar so mu sproti javljali iz centrale, je vsa južna polsestrina noč in dan na nogah.

Tudi potresi, ki kar pogosto, ker je pač področje na prelomnici, stresejo tla, Sarang le zagugajo kot zibelko. Tudi če bi šla Zemlja na pol, bi se hotel Astor, h kateremu se je bil pravkar napotil, le oprl na tretjo nogo. Kar je še posebej podčrtal v projektnih izračunih, zato so, kot pri mestni palači, tudi oporne stebre podzemnih garaž pričvrstili z dvojnimi sidrišči.

Kot po navadi je prilepil obraz na potemnjeno steklo, kajti recepcija, kar mu je pri načrtovanju ušlo, je bila zmeraj v polmraku. Na hrastovem pultu dvoje telefonov, ključi hotelskih sob, zloženi v predalnice, knjiga gostov odprta kot zadnjič, tudi zastavic tujih držav se nihče že dolgo ni dotaknil. Kot tudi ni obrnil ključev dveh mestnih taksijev, ki mu jih ni bilo treba prestavljati.

Z rokavom je obrisal podihano steklo in obnemel: v naslanjaču, obrnjenem proti njemu, je bila ženska. Pa ne ona lutka v kratkem krilcu, ki jo je vsakič odnesel v hotelsko slaščičarno, ne, v globokem naslanjaču je, zvita v klobčič, spala ženska. Ki je najbrž padla z neba, je pomislil, ali pa je bila morebiti ona tista sinočnja bežeča senca, ki se mu je kradla tudi v jutranji dremež.

Potipal je pištolo v prsnem žepu in si oddahnil. Za vsak slučaj jo je napel in se primaknil h glavnemu vhodu. Vrata so se neslišno razmaknila, vstopil je po prstih, pritisnil pištolo na naslanjač, z levico pa jo potresel za ramena.

“Kaj ..., kdo je ...” je kriknila.

Grobo jo je porinil nazaj v naslanjač in ji položil prst na usta.

“Pst ...” je pomignil proti stropu.

Bila je neznatnejša od svojih oči. Še bolha bi ji zavidala. Ali uš, bi ga nejevoljno popravil major. Drugače ne bi mogla skozi. Skozi, kjer se še senca mora stanjšati. Skozi, kjer se še ptice obrnejo. Skozi, kjer se začenjajo močvirja in brezpotja, kjer kmetje kravam porežejo rogove, skozi, kjer v mestnem parku divji kostanji nikoli ne dozoriijo, skozi, kjer od spalnega naselja točno ob pol štirih zadiši po palačinkah ali pogreti prežganki, medtem ko sprevodniki medmestnih vlakov zračijo vagone, ki morajo prenočiti v Sarangu.

Vseeno bi se rad videl skozi njene oči, ga je spreletelo.

Spodvila je noge po turško in z belim ošinila naperjeno pištolo. Hipoma jo je spravil.

“Tako,” je primaknil naslanjač, “lepo po vrsti ...”

“Kaj po vrsti?” je zadrgetala.

“Da vas vpišem v knjigo gostov ...”

“Vso noč ni bilo žive duše, pa tudi telefon je bil nem. Kot tudi taksiji. Hotela sem poklicati na policijo, pa ... Ste morda vi policist? Morda vsaj tajni agent?”

“Eno in drugo, pa še vse ostalo zraven ...”

“Kaj pomeni: vse ostalo zraven?”

“Tukaj boste vi odgovarjali na moja vprašanja!” je dvignil glas.

Stopil je za receptorski pult in odprl knjigo gostov.

“Tako je,” pomrmral, “najprej današnji datum, pravzaprav včerajšnji, zatem pa lepo po vrsti podatki iz vaših osebnih dokumentov, če jih sploh imate ... Borislava Z., rojena ...”

“Kar Borja vpišite ...”

Namrščil je čelo, ona pa popustila. Bila je v krempljih njega, ki se ima najmanj za boga. Ali pa to tudi je, je pomislila, čeprav mu je koža izdelana kot smirkov papir pa tudi v bokih ga zanaša. V očeh pa ena sama bolna naveličanost.

“Vzrok prihoda?” je potegnil ustnice.

“Obisk,” je izstrelila.

“Sorodnikov? Znancev? Vse mora biti natanko zabeleženo, Borja,” je dvignil pisalo, “torej turistka, kajne?”

“Pa turistka, če sploh imate to rubriko.”

Najraje bi ji primazal klofuto. Kot da je Sarang zgolj naselje pasjih vrstnih hiš. Kot da ni na vsakem državnem turističnem vodniku vsaj ducat saranških znamenitosti. Kot da je knjiga gostov le prepis telefonskega imenika.

“Samo pogledjte,” ji je pomolil pod nos hotelsko knjigo, “od kod so bili gostje pred vami. Kanada, Kitajska, Rusija, Hongkong, Švedska,” je mrzlično potoval s kazalcem po stolpcu, “Brazilija, Švica, Kamerun, Liberija, Islandija, Poljska...”

“Ph,” je suho prhnila, “sami...”

“Ne vlecite me za jezik, Borja!” se je komaj zadržal. “Poklic? Kako dolgo mislite ostati?”

“Kozmetičarka, specialistka za pedikuro, gospod!”

Glasno je požrl slino. In porumenel. Dobro, da ta nesrečna pedikura, ali kaj že je, ni prišla do centrale. Odrli bi mu kožo, ker da v Sarangu, čeprav mesto živi že dve desetletji, ni ne duha ne sluha o nekakšnem kozmetičnem salonu, kot pravi Borja. Ali masažnem, kot je malo prej dodala. Ali pa je ta Borja, ki se je prilepila na njegove roke in nohte, le past, v katero se je naivno ujel. Kaj če jo je poslala polsestrina? Ali pa ga po kostanj v žerjavico morda spet pošiljajo iz centrale?

“Namestil vas bom v sobo 17, Borja. Imate prtljago? Plačali boste ob odhodu, vendar samo v domači valuti.”

“Ali hotelsko osebje še spi?” se je zavrtela na petah.

Nasitila se je že te brezlične recepcije, v kateri najbrž domujejo le duhovi. In postopajo slamnati gosti. Ter nosači, ki jih ni. Na pločniku pa prestopajo taksisti, ki jih prav tako ni. In se kuha kava, ki je spet ni. In se dviguje telefon, ki je bolj gluha kot nem. In se zaliva spotegnjena agava, ki je že skoraj zlezla pod preprogo. In se kar odpirajo hotelske sobe z dvojnimi ležišči in radijskimi sprejemniki, nastavljenimi na državno postajo, ter s televizorji, v katerih najraje sneži.

“Najboljše bo, da se ves čas zadržujete v sobi, Borja,” se je obrnil med vrati, “mesto je zadnje čase nevarno, saj veste, ulične tolpe in žeparji, zato je najboljše, da se najprej dobro naspite in me počakate do večera, hladilnik je namreč poln, če pa boste kaj potrebovali...”

“Naj pokličem v recepcijo, kajne?”

Povesil je glavo in potegnil vrata za sabo.

“Pingvin,” je siknila, “prekleti pingvin,” je zadušila glas z vzglavnikom, ki je, enako kot preostala posteljnina, vsiljivo dišal po ostru sivki.

Prebudilo jo je zaletavanje in hrskanje snežnega pluga. In lopatanje snega pred hotelskim vhodom. Prihajala je, kot je zapisal Vojči v hotelsko

knjigo, iz severnih provinc, kjer jih lahko sneg preseneti ob vsakem času, zato se ji je v polsen prikradel hrum tamkajšnjega vojaškega kamiona, ki je dodobra razril ceste. Prava zimska medvedka sem, si je pomela oči in se naslonila na komolce. Soba je tonila v večerno svetlobo, robovi so postajali mlečni, omara je bila še zmeraj odprta, na mizici pa je ležal razgrnjen načrt mesta, po katerem se je pred spanjem sprehodila s prstom. Imela je poln mehur, pa se ji ni dalo vstati, od nekod je privijala policijska sirena, ki jo je na trenutke preglasil rešilec, ljudi je najbrž sneg dodobra presenetil, zvite pločevine in nagle jeze je najbrž na pretek, ji je rojilo v glavi, v kateri se je hrum mesta spremenil v pošastno žužnjanje.

Odgrnila je zavese: zunaj polegli večer, ulice prazne kot sinoči, razsvetljava se bo najbrž zbudila po prvem mraku, banka poleg samopostrežne restavracije je bila že zaprta, prav tako tudi fotografski studio, v kate-rega izložbi je venela galerija mladoporočencev, vojakov v izposojenih častniških uniformah, razredov gimnazijskih maturantov in posnetkov z mestnega stadiona, ki so jih obkrožali portreti dolgolasih mladenk.

Nekdo bi me moral pošteno uščipniti, da se zbudim. Ali pa sem začela bloditi, ji je zaključevalo v možganih. Morda pa se mesto pripravlja na kako filmsko snemanje, jo je prešinilo pod prho. Ali pa ima zgolj svoje muhe kot tisti receptor, ki to najbrž ni. Kot ni zime, čeprav se sliši, kot da taksista preklinja stržeta led z vetrobranskih stekel. Na parkiranih avtomobilih vzdolž glavne ulice niti slane ni.

Ovila se je v brisačo in sedla na rob postelje. Nekajkrat je že poklicala v recepcijo, a je zvonilo v prazno. Kot se tudi kljuka ni vdala. Nemočno je spustila glavo na prsi in glasno zajokala.

“Saj vendar ni tako hudo, Borja,” jo je pogladilo po laseh.

Dvignila je obrvi in jezno odrinila vsiljivo roko.

“Oprostite, šele ko sem vstopil v hotel, sem ugotovil, da sem zamenjal kolut ...”

“Kolut? Kakšen kolut neki,” je planila, a jo je njegova težka roka v hipu obvladala, “vsem vam so se pomešali koluti! Zunaj zima, ko po njej niti vranam ne diši, banka, ki bi morala biti odprta, saj vendar moram plačati v domači valuti, rešilci in gasilci, telefon, ki bi ga najraje vrgla skozi okno, radio, ki lajna vedno isto ...”

“Zato pa sem jaz zmeraj na voljo, Borja,” je spustil glas. “Ste že večerjali? Mirne duše si lahko pripravite prigrizek iz hladilnika, ne bo šlo v stroške, hotelska kuhinja je že zaprta, pa tudi receptor si po dveh izmenah zasluži počitek ...”

“Pa vrata? Zakaj se ne dajo odpreti od znotraj?” je zasikala.

“Ah, ne prenažite se, Borja. Ali vas nisem že takoj po prihodu opozoril, da zna biti to mesto sila nevarno. Še posebej ob tej uri ... Na nas je, draga Borja, da se gostje počutijo udobno in varno ... Lahko vam vstavim videokaseto o našem mestu, da ne bova jutri po njem tavalala kot tujca. Obljubljam vam, obiskala bova najbolj skrite in najbolj mikavne koticke našega Saranga, ki ga bo, tako se šušlja, v kratkem obiskal naš predsednik ... Upam, da boste takrat še pri nas, kajne?”

Čivkal je kot polizan cucek. Ne, pingvin, ji je skoraj ušlo na glas. Pingvin, ki zato raca tako na široko, ker nima jajc. Pingvin, ki je najbrž sem prikracal zaradi zime z zamenjanega koluta.

“Medtem ko si boste ogledali reportažo o našem Sarangu, vam lahko pripravim sendvič. Boste zraven čaj ali kavo? Imamo tudi kapučino, oboje v prahu, kar mi bo, tako kot vam, olajšalo delo, kajti zadnje čase na žalost šepa tudi dobava plina ...”

Medtem ko je brkljal po hladilniku in se trudil, da ne bi presladkal čaja, je v videorekorderju nekajkrat trcnilo, kar pa ni zmotilo ličnih posnetkov: bifejčki v barvitih pasajah, živžav na otroškem igrišču, gimnazijci, ki se v gosjem redu vzpenjajo po stopnicah, vrvež na tekočih stopnicah, prezaložene police v nakupovalnih centrih, kjer blagajničarke žarijo od sreče, prepoln glavni trg s častnima stražarjema, ki jima dekletce ponuja bombone, rejena mačka, ki se oblizuje pred ribarnico, medmestni vlaki, ki vrvijo kot čebelji panji, avtobusi z nasmejanimi okravatanimi vozniki in ne nazadnje kolporter, ki ga je najbrž odigral prvak mestnega gledališča, ki gledalca v vlogi povezovalca privede do slavnostne tribune.

Slednji prizor si je zavrtela dvakrat: na govorniškem odru, ovenčanem z zastavami, ki jih smelo držijo mladci, nekdanji predsednik vlade govoriči o vsesplošnem napredku, ki se, kot je večkrat poudaril, najbolj manifestira pri najnovejših dosežkih, med katere spada tudi novozgrajeni Sarang, ki nam ga ne bo zavidala le južna polsestrina, temveč ves napredni svet.

“Pa to ste vendar vi!” je uperila prst v zaslon.

“Koliko rezin sira naj dodam, Borja? Imam tudi svežo papriko, če boste,” se je oglasil izza španske stene, ki je prostor delila na spalnico in priročno kuhinjo.

“Pa saj to ste vendar vi!” ga je povlekla za rokav.

Privila je glasnost in znova vklopila predvajalnik: na posnetku mož, več kot dvajset let mlajši, ki je pravkar položil pladenjček s sendvičem in čajem na mizico, mož, ki se rokuje s takratnim predsednikom vlade, kot da sta najmanj bratranca, mož, ki mu dekle v narodni noši izroča simbolni ključ mesta, ki da ga je sam projektiral in katerega zasnova v marsičem prekaša tako Corbusierja kot Niemayerja.

“Moja malenkost, Borja, arhitekt Vojči Kalk, pravzaprav ...” mu ni in ni šlo z jezika.

“Kaj pravzaprav?” ga je prijela za dokaj mlačno roko.

“Tudi izvedenec za sence, Borja,” je spustil pogled na njeno roko, ki se mu je zazdela manjša kot kazalec ročne ure, ki si je tokrat vzela preveč časa.

Šesti dan za tem – medtem sta dvakrat pohajkovala po mestu – ga je britvica postrgala do krvi. Strnišče, si je zamrmral, navadno ječmenovo strnišče, ki se ga ne prime niti najbolj nabrušena kosa. Po ličnicah je še kar drselo, po podbradku pa je britvica šepaje poskakovala. Bili ste deško mladi, se mu je oglasil Borjin glas, temni zalizci, ozki, rekla bi, obraz žrebca, ki se je z leti malce razlezel, preča, ki je silila bolj na levo, čeprav se vam je poznalo, da ste desni levičar.

“Desni levičar?” mu je vzelo sapo.

“Ja, da z levico ne delaš stvari, ki so namenjene desnici,” ga je popravila.

Rad je imel njene, kot je sam dejal, hudomušnice. Rad njeno hojo, zadnjico, ki je poplesovala kot jerebičji rep, roke, ki so se zmeraj izmaknile, ko se jih je želel dotakniti, prsi, ki jih je bilo pod široko bluzo zgolj za naprstnik, oči, ki se niso dale ujeti, tudi če so se solzile. In po malem so se venomer. Najbrž od prepaha ali od stalnega vetra, ki je vlekel skozi Sarang. Mesto je bilo namreč v gorskem koritu, le proti jugu, torej proti južni polsestrini, se je hribovje polehlo v planoto. Kar je bilo idealno za urbanistično zasnovi: Sarang je bil kot na pladnju, kazal je le južno naličje, medtem ko je bil hrbet hladno naslonjen na gorski masiv. Zato je v skicirko jasno zapisal, da je treba sence proti gorskemu masivu kratko malo črtati. Kot je odslej črtal vse ženske. Kar mu takratno dekle, študentka geodezije, ki se je zaposlila v rudnikih na vzhodu, ni nikoli oprostila. Na koncu boš le potepuško ščene v zlati kletki, je dvakrat ponovila. Le na banketu ob slavnostni otvoritvi mesta so mu bojda namestili neko lahko žensko. Polkovnik ga je, če je bil pri volji, rad podražil, da najbrž ni več imela mlečnih zob, major pa se je le muzal. V hotelski sobi št. 17, torej v Borjini, mu ga je, se je rad šalil, tako potegnila, da so se mu rjuhe povlekle v rit.

Kot so se najbrž tudi Borji, saj vendar spi gola, je pomislil, ko se je natri z brivsko vodico. Borji, tej mični pedikerki, ki so mu jo najbrž poslala neka nebesa. Saj skoraj ni s tega sveta. Ki mu še vedno ne verjame, da je lahko takšen mestni kompleks delo sprehajalca, torej njenega vodiča, ki ji včasih odkrito prizna, da so neke stvari le na pol, ker se je hitelo z otvoritvijo, ki jo je seveda prenašala tudi državna televizija, pa tudi televizija južne polsestrine je predvajala obširno reportažo. Ki seveda

ne bo umanjala ob bližajočem se obisku predsednika, ki mu bo, seveda tudi kot županu, slavnostno predal večni ključ mesta, na katerega mu je že namignil polkovnik.

Zadnje čase se je namreč centrala oglasila večkrat na dan.

“Ni vam treba biti venomer v kontrolni sobi, dragi kolega,” se je prilizoval major, “v zapečatenem predalu, veste, v tistem, ki služi za izredne razmere, vas čaka prenosna slušalka. Mirne duše smo lahko na zvezi, četudi boste v podzemni garaži. Sicer pa, dragi kolega, veliki dan se neizbežno bliža...”

Zato pa ga je vse bolj dajala preganjavica. Borji se je izgovarjal, da ima dela naenkrat čez glavo, da so mu dobessedno naložili na pleča ves Sarang, na katerega se je že dodobra navadila: na luči, ki so ugašale ob točno določeni uri, na hrum z ulic, ki ga je včasih zmotilo njeno rotnenje s hotelskega okna, ki se je odpiralo zgolj za en prst. Kajti, kot ji je večkrat dejal, kdo pa bo odgovarjal za vas, če vas bo zamikalo, da skočite skozi. To človeka kar naenkrat prime, Borja, je mrmral v polmrak, moj Sarang, pravzaprav najin, pa si tega ne sme privoščiti.

Zato je popoldneve večinoma prečemela v sobi. Hladilnik je sproti polnil, nikoli ji ni povedal, katera trgovina, *drugstore*, ga je popravila, je odprta ves dan, svetoval ji je, naj nikakor ne poskuša zbežati, kot je pribežala sem, da jo bodo ujeli, če le odmakne nogo s hotelskega praga.

Rada je sedela po turško. Še raje si je dala streči. Vojči se je prelevil v pravega malega kuharskega mojstra. Ni in ni ji šlo v glavo, kako lahko iz tako pičlih zalog naredi tako okusne jedi, kako riba iz konzerve diši, kot da ne bi imela mlečnih oči, in kako globoko zamrznjeno meso, ki ga je čez dan postavila na okensko polico, ni izgubilo polnega okusa.

Rad jo je gledal, ko je, vsaj zadnje čase, nesramežljivo prihajala izpod prhe in si dala dotočiti tokajca. Zavita zgolj v hotelsko brisačo je zobala s krožnika pecivo, za katero se ji je vsakič zdelo, da je pravkar spečeno.

To je imela rada. Ta njegov mežik, kot bi se mu v šarenico zaletela mušica. To, da je leva ličnica za hipec zatrepetala, zatem pa kar zaledenela. Takrat si najbolj moški, ti izvedenec za sence, bi mu prigovorila, če je ne bi prehitel:

“Pa tvoji moški, Borja?”

“Kobila nič manj ne brcne kot konj, Vojči,” je zavila z očmi.

In se, kot tudi on, zastrmela v strop. Kot da bi prebirala ali izbirala ime-na, ki so v njej prebujali žensko. Ali zamujali, jo je oplazil z vročičnim pogledom, kajti izpod brisače ji je pokukal smrček dojke. Zgrabilo ga je, da bi kar zahlastal po njem, da bi jo olupil, kot se olupijo banano, tako močno zgrabilo, da je zaril nohte v hlačnico in preglasno pogrknil.

Iz stranišča se je vrnila gola. Obstala je sredi sobe, z dlanmi zakrila grmiček in se negodno zastrmela vanj. Kot tista njena kobila, ji je bral iz oči, ki nič manj ne brcne kot konj, kobila, od katere se je nalezel igre izmikanja in primikanja, čeprav ga bo to lahko drago stalo.

“In ...” je povlekla.

Da mu je padla zavesa. Da se je je polakotil kot volk. Da ni pustil cele niti krpice njene vroče kože. Da ju je preklal krik, zaradi katerega bi, če bi bil na svojem delovnem mestu, receptor pohitel k njunim vratom in na silo vdrl.

“Ne bi smela, Vojči,” je stresla preznojeno grivo, “niti pozna se ne ...”

“Zato pa se bova še in še spoznavala,” jo je hlastno poljubil na čelo.

“Bila je zgolj lakota, Vojči,” ga je objela okoli ramen, “lakota teles ...”

“Ali senc, Borja,” je pridahnil.

“Če že tako pravi izvedenec zanje,” se je slepo zagledala skozi okno, medtem ko se je oglasila prenosna slušalka, v katero je nekajkrat ponovil, da sta Sarang, kot tudi on, vselej pripravljena od zore do mraka, tudi če bodo letele sekire namesto dežja.

Pa ju je še in še zaneslo. Njega strastno, njo večje, in preveč naučeno. Kot da bi drug drugemu jemala čas. Ne pa ga tratila, čeprav ga je bilo v izobilju. Kot v njenem proslulem pedikersko-masažnem salonu v sklopu hiše za sprostitev Zulma nasproti državnega parlamenta. Pravzaprav na vzporedni ulici, ki je imela večino vhodov z dvoriščne strani z diskretnimi parkirišči, na katerih so pozno v noč postajali službeni vozniki.

“Neki major in polkovnik, oba obveščevalca, pa sta prihajala s tako kislimi in gnilimi stopali, da se mi je dvigal želodec. Zmeraj sta prišla v uniformah in visokih škornjih, ki sem jima jih mogla lastnoročno sezuti. Prasca sta se ob tem strašno zabavala, še posebej polkovnik, ki mu nikoli ni zmanjkalo domišljije ... Nekajkrat me je zvelkel gor, me opil, zatem pa ... Natvezil mi je, da se ločuje, da si me bolj želi kot ptice neba, obrnil me je kot veter dežnik, zato ...”

Pobožal jo je po čelu in položil roko na njen trebuh. Ter delal po njem vse večje kroge.

“Nisem več zdržala, Vojči! Kaj kmalu je postal moj salon pretesen. Zaposlila sem nekaj praktikantk, mlajših in poskočnejših, a mlado meso mu ni in ni zadišalo. Po tem se ni več dalo nazaj, Vojči, sklenila sem, da pobegnem. Da čim prej pridem do morja ali vsaj do južne meje ...”

“Pst,” je uperil prst proti stropu, “nevarni časi so, prava norišnica! Ne vem, kje se me sploh drži glava ... Hvalabogu, da Sarang še diha, kot je treba, sicer bi me odrli. Že lep čas se šušlja o visokem obisku, a saj

sama veš, naš predsednik ali zamuja ali pride prekmalu. Nikoli pa ne ob napovedanem času.”

Dvignila se je na komolce in odtavala skozi okno. Zunaj običajni zgodnjejesenski vrvež, potajen hrum prometa, glas kolporterja, ki prinaša zlizane naslove, banka, na kateri se vrtijo pozabljene tečajne liste, trgovina s spomladansko kolekcijo čevljev in oddaljeni piski vlakov, ki prečijo proti vzhodni obali.

“Potniški vlaki so nevarni, na tovornega pa si nisem upala, Vojči, zato sem se znašla po svoje ... Če bi me dobila v roke onadva prasca iz Zulme, za mano ne bi ostala niti senca, čeprav sta mi prav onadva podpisala prepustnico, da lahko obiščem starše na podeželju, jaz pa sem jo ...”

Še malo, pa bi jo posilil jok. Tudi zato, ker že nekaj let ni videla domačih. Ker jo ta hotelska soba vse bolj spominja na njen salon, v katerem je marsikatero noč tudi prespala. Kot ta njen izvedenec za sence v kontrolni sobi. A zadnje čase, vsaj tri dni, ni več isti. Ni več tiste strasti, ki ju je preslepila. Ni več rok, ki bi jo dvignile kot peresce. Ni več ramen, pod katerimi bi poniknila kot miš pod kopico sena. Ni več vonja, ki ji je delal mehka kolena, pa tudi sendviči so brez vsake domišljije.

“Tudi tvoj Sarang, Vojči, ima skriti vhod z dvoriščne strani,” je lovila besede.

“Saj je vendar zaprt kot konzerva,” ji je ugovarjal.

“A vendar konzerva, ki ni nepredušna, Vojči.”

Pred očmi mu je zaplesal projektni načrt Saranga. Načrt, za katerega je dobil največje pohvale. In ki so ga zapečatili v državnem trezorju, ko so mu izročili ključne mesta.

“Edina pot do sem vodi čez pokopališče, Vojči,” ga je prehitela, “ali vsaj prostor, ki je namenjen temu. A v Sarangu najbrž že dolgo ni bilo mrliča, kajne? Če je sploh kak bil,” se je popravila, “morda kak delavec, ki je padel z zidarskega odra, pa še tega so najbrž pokopali v domačem kraju ...”

“A veš, Borja, zakaj ni ograjeno? Ne zato, ker je še prazno, temveč zato, ker ograja na pokopališču ne služi nikomur: mrtvi ne morejo ven, živi ne silijo noter ...”

“Moj izvedenec za sence ima celo smisel za humor,” je prhnila, on pa ji je povlekel odejo čez ramena, kajti skozi okno je poškilila prezgodnja slana, ki je narahlo pomrznila tudi hotelska taksija, čeprav sta tu in tam zamenjala mesti.

Najbrž obstaja rezervni sistem, se mu je pomračilo, ko je nadzorna plošča dobesedno mrknila. Pa tudi direktna linija. Ne pa glavni trg, ki se je medtem nagloma polnil. Iz zvočnikov je odmevala svečana glasba, čez

noč so zamenjali zastavo, po ulici, ki je vodila od železniške postaje, se je vila kača pešcev. Vsi v nedeljskih oblekah, je spreletelo Borjo, ko si je pomela oči. Doli je banka končno odprla vrata, ljudje so vstopali tudi v delikateso ter odhajali s polnimi nakupovalnimi vrečkami, mame so vodile otroke za roke, tiste najmanjše so najbrž pustile doma. Tudi otroško igrišče je vrvelo, malčki so stali v krogu in mahali z zastavicami, vsake toliko časa je prispel vojaški kamion, s katerega so urno poskakali vojaki in se pridružili policistom, ki so se razporejali vzdolž glavne avenije.

Slavnostna tribuna pred mesto hišo je zrasla čez noč. Noč, ki sta jo, kot že nekajkrat, prebila skupaj s prenosno slušalko pod vzglavnikom, ki sta jo, da ju ne bi motila, zavila v dvojno brisačo. Prvi svit ga je bil dohitel, ko je kolovratil proti svoji službeni jazbini. Potipal je prsni žep: prenosna slušalka je še bila na starem mestu, beretta pa je ostala v zgornjem predalniku hotelske omare, ki se ni dal zapreti. Ker se mu kratko malo ni zdela potrebna, kajti ulice, pasaže in podhodi so dišali zgolj po pajčevinah ali po njegovih naveličanih korakih, ki so se dohitevali za vsakim ovinkom.

Kot so se tudi to noč, ko mu ni bilo treba vklopiti niti luči niti zvočnikov. Ker je bilo že vse na svojem mestu: luči uravnane na primerno svetlost, pešci, ki jih je srečeval, naviti kot mestna ura, ki ne sme prehitevati, avtomobili, ki so jih speljevali od pločnikov, so vžigali, kot da ne bi preždeli najmanj ducat zim v snegu, mestni avtobusi, ker je bila tramvajaska proga še v načrtu, pa so bruhalo in bruhalo roje prišlih, ki se, vsaj na videz, niso takoj znašli. Še zlasti delavci v modrih pajacih, ki so pešačili proti mestnemu parku, izza katerega naj bi se v bližnji prihodnosti šopiril sodoben proizvodni kompleks. Tudi študentje, ki jih nikoli ni videl, so z ličnimi mapami hiteli na jutranja predavanja.

Astor pa je čemel kot želva: receptor, ki jo je vljudno ogovoril, kot da se poznata najmanj sto let, je bil videti spočit in uslužen, čeprav so ga izdajali podočnjaki. Prekladal je hotelsko knjigo in se skoraj do tal priklonil vsakemu novemu gostu, češ, na voljo sem vam, doletela vas je posebna čast, kajti predsednik bo vsak hip obiskal Sarang in ga razglasil za osmo čudo sveta.

Vleklo jo je ven, v vrvež, ki ji je paral bobniče, k taksistom, ki so se nenadoma pomnožili, kot tudi livrirani postreščki, ki so gostom kar v preddverju jemali kovčke iz rok. In jih zlagali v velikansko grmado v kotu recepcije, v kateri je receptor, ki ji je bil od nekod znan, nenehno motril zaslon varnostnih kamer. Gostje so potrpežljivo stali v vrsti, poznalo se jim je, da so prihajali od daleč, da so v kupejih zelo pazili, da si ne bi pomečkali oblek, nekaj jih je bilo, vsaj po govorici, tudi iz njene severne province. Bala se je, da bi jo kdo prepoznal, bala, da ne bi kar pred njo

zrasla tista prasca iz Zulme, ki sta se najbrž pomešala med množico, ki jo s pomočjo svojih podrejenih iz obveščevalnih služb usmerjata h glavni tribuni, pred katero se drenja trop televizijskih snemalcev, novinarjev in radijskih poročevalcev.

“Borja Z.,” jo je neznanec prijel za komolec, “soba 17?”

Prebledela je. In mu brez besed sledila. Ko je potegnil vrata za sabo, so jo porinili v naslanjač.

“Pa to?” je temna postava težkala beretto.

Vzelo ji je sapo. Niti sanjalo se ji ni o njej. Zadnje čase je bil namreč Vojči sila raztresen. Začela je jecljati, da ne ve, kako se je sploh znašla v njeni sobi, saj sta bila tako hotel kot mesto ves čas prazna, pa tudi uporabljati je ne zna.

“Zakaj pa je potem nabita?” je pa obrazu, ki ga je, vsaj zdelo se ji je, že nekje videla, zaplesala senca.

“Zakaj pa je potem nabita, kolega Kalk?” si je predel polkovnik carcanko na kolena.

Požrl je slino in spustil pogled. Pozabil je že bil nanjo, pustil jo je prislono na hladilnik, v katerem je ostalo le nekaj grizljajev salame, pomečkan papir, v katerega je bila zamotana, pa je še zmeraj ležal na nadzorni plošči.

* * *

Včeraj sem obiskal državni muzej v glavnem mestu, pojutrišnjem me čaka prva služba. In to v Sarangu. Hvalabogu, da imajo dvoje razstavnih sob posvečenih temu veličastnemu mestu. Moji materi, Borji Z., ki je preminula lansko pomlad, se ni izpolnila vroča želja, da bi še enkrat videla svoj Sarang. V katerem naj bi bil tudi jaz spočet, čeprav v uradnih dokumentih piše, da sem rojen v prestolnici vzhodne province, ki gleda na morje. Ni nama bilo hudega, leto po mojem rojstvu so jo izpustili. Bojda si je za to še najbolj prizadeval neki polkovnik, zdaj že štabni general, ki nama je uredil tudi dostojno preživnino, s pomočjo katere sem končal študij elektrotehnike. Zato me tudi pošiljajo v Sarang, kjer da bom delal pri glavni nadzorni plošči kot mestni lučkar in mojster tona.

Najdlje sem se ustavil pri dveh filmskih zapisih: prvi, še črno-bel, je prikazoval svečano otvoritev mesta Sarang. Še danes mi pleše pred očmi postava moža, ki mu je sam bivši predsednik vlade izročil ključe mesta. Na drugem filmskem zapisu, ki je mnogo krajši, saj traja le poltretjo minuto, pa vidimo predsednikovo kolono, ki pelje skozi Sarang. Zdelo se mi je, da ne pelje, temveč drvi, kajti v ozadju se je, seveda izza množice navdušenih prebivalcev, le za hip prikazala slavnostna tribuna, s katere pa

ni nobenega posnetka. Niti fotografije. Sem se pa za dalj časa ustavil pred fotografijo nekega moža, pod katerim je pisalo: *Lee Oswald iz Saranga*. Če me spomin ne vara, je bil vsaj v grobih potezah, bil je namreč krepko čez petdeset, morda celo sredi šestdesetih, podoben tistemu moškemu, ki so mu nekoč izročili ključne mesta. Pod povečano fotografijo je v vitrini ležala puška carcan M/91/38, s katero da je načrtoval atentat na pravkar prihajajočega predsednika.

Moja pokojna mama, sicer pedikerka, mi ni nikoli govorila o očetu, pač pa je še na smrtni postelji lajnala o kobili, ki da nič manj ne brčne kot konj. Česar še dandanes ne dojamem, kot najbrž tudi ni moj domnevni oče, bojda izvedenec za sence, kakršne naša država še kako potrebuje, zato mi ne da spati, čemu me pošiljajo prav v ta njen Sarang, kjer da si moram še kako prizadevati, da se bo južna polsestrina končno videla skozi saranške oči.